

Selvitys hyvinvointi- ja osallisuustehtäviä hoitavasta toimielimestä

Selvitys hyvinvointi- ja osallisuustehtäviä hoitavasta toimielimestä.....	1
1. Tiivistelmä.....	3
2. Lähtökohtia	3
2.1. Nykytila Savonlinnassa	3
2.2. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa HYTE-asioissa.....	4
2.3. Lainsäädäntö.....	4
3. Xamkin terveys- ja hyvinvointialan tutkimusala ja yhteistyö	5
4. Tehtävät	6
4.1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	6
4.2. Osallisuus	7
4.3. Valiokunnan tehtävät.....	9
4.4. Hyvinvointiteknologian ja koulutusyhteistyön hyödyntäminen	9
5. Organisointimalleja	10
5.1. Valiokunta toimielimenä	10
5.2. Liittäminen olemassa olevan toimielimen tehtäviin	11
5.3. Jaoston perustaminen olemassa olevaan toimielimeen	11
5.4. Tehtävien organisointi muissa kunnissa	12
5.5. Resursointi	15
6. Taloudellinen mallinnus.....	16
7. Valiokuntamallin vaikutuksenarviointi	18
7.1. SWOT.....	18
7.2. Vaikutukset HYTE-kertoimeen	19
7.3. Vaikutukset TEA-viisariin.....	20
7.4. Kuntalain 1.2 §:n vaikutuksenarviointi.....	22
7.5. Valiokunnan perustamista puoltavat seikat	22
7.6. Valiokunnan perustamatta jättämistä puoltavat seikat.....	23

1. Tiivistelmä

Vuoden 2026 talousarviossa keskushallinnon hallintopalveluiden toiminnalliseksi tavoitteeksi asetettiin selvityksen tekeminen hyvinvointi- ja osallisuusvaliokunnan perustamisesta Savonlinnaan. Tässä selvityksessä tarkastellaan valiokunnan lainsäädännöllisiä vaatimuksia, HYTE-työn nykytilaa, kustannusvaihtoehtoja (A: 139 000 € ja B: 269 000 € vuodessa), tarvittavia henkilöstöresursseja sekä organisatorista sijoittelua. Vaihtoehtoina on valiokunta tai tehtävien liittäminen olemassa olevan toimielimen tehtäviin ja erikseen on arvioitava henkilöstön sijaintia keskushallinnon hallintopalvelujen vastuualueella tai erillisessä vastuualueessa.

Valiokunnan tehtävät ovat poikkihallinnollisia ja keskeisiä kaupungin strategisessa kehittämisessä; siksi sen sijoittaminen keskushallinnon yhteyteen olisi tarkoituksenmukaista vaikuttavuuden, tuen ja tiedonkulun kannalta. Lopullinen sijoittuminen tulisi arvioida osana organisaatio- ja hallintosääntöuudistusta, jotta uusi valiokunta voidaan integroida kaupungin rakenteisiin tehokkaasti.

Hyvinvointiteknologian ja koulutusyhteistyön hyödyntäminen -alaotsikon alla kuvataan, että valiokunta voisi vastata kaupungin ja Xamkin välisen HYTE-yhteistyön koordinaatiosta. Kohdassa korostetaan, että HYTE-osallisuustoiminnassa voisi edistää hyvinvointiteknologian käyttöönottoa kunnan palveluissa sekä valiokunnan alainen toiminta toimisi linkkinä Xamkin hyvinvointiteknologian opintokokonaisuuden ja kaupungin välillä. Näin varmistetaan, että korkeakoulutoiminnan tuotokset integroituvat kunnan HYTE- ja osallisuustyöhön. Valiokunta toimii alustana (esim. työpajojen tai asiantuntijakuulemisten kautta) Xamkin opiskelijoiden ja opettajien kehittämien hyvinvointiteknologisten ideoiden testaamiselle kunnan arjessa.

2. Lähtökohtia

2.1. Nykytila Savonlinnassa

Savonlinnassa toimii poikkihallinnollista HYTE-työtä tukevia ryhmiä, mutta poliittinen ohjaus tapahtuu hajautuneesti. Kevään 2026 aikana toiminnan aloittaa kaupungin lakisääteinen hyvinvointityöryhmä. Hyvinvointityöryhmä ei kuitenkaan ole poliittinen päättävä elin, vaan työryhmä koostuu lain mukaan

säädetyistä asiantuntijoista, jotka tuovat ruohonjuuritason tietoa kaupungin hyvinvointityön tueksi ja suunnittelemiseksi.

2.2. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa HYTE-asioissa

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on yhteinen vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, kumpikin omassa toiminnassaan. Lainsäädäntö velvoittaa ne tekemään yhteistyötä ja tukemaan toisiaan asiantuntemuksellaan. Yhteistyö ei ole vapaaehtoista, vaan lakisääteistä.

Kuva 2: yhteistyö HYTE-toiminnassa

2.3. Lainsäädäntö

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (järjestämislaki) 6 §:n mukaan siitä huolimatta, että hyvinvointialueille on siirretty sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu, kunnilla on velvollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Hyvinvointialueella on myös velvollisuus edistää asukkaittensa hyvinvointia ja terveyttä. Järjestämislain mukaan hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Kuva 1. Kuntaliitto: Hyten johtaminen kunnassa ja hyvinvointialueella

Neuvottelovelvoite – laki sosiaali ja terveydenhuollon järjestämisestä 7 §

- Hyvinvointialueella velvoite käydä lain nojalla vähintään kerran vuodessa alueen kuntien ja muiden toimijoiden kanssa neuvottelu

”Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.”

- Saman lain 6 §:n mukaisesti kunnilla velvoite osallistua em. neuvotteluun
- Muu yhteistoiminta tärkeää

Kuntalain 5. luvussa on säännökset kunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Sääntelyn tarkoituksena on turvata kuntalaisille oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan, ja lisäksi velvoittaa kunnanvaltuuston huolehtimaan monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

3. Xamkin terveys- ja hyvinvointialan tutkimusala ja yhteistyö

Savonlinnassa on alkanut Xamkin terveys- ja hyvinvointialan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta, jonka puitteissa Xamk kouluttaa asiantuntijoita hyvinvointiteknologiassa. Tämä resurssi luo perustan

valiokunnan alaisen toiminnan ja korkeakoulun väliselle tiiviille kumppanuudelle, joka voidaan kirjata strategiseksi voimavaraksi valiokunnan toiminnassa.

Valiokunnan alainen toiminta tulisi tukea kunnan HYTE-työtä hyödyntämällä alueen korkeakouluosaamista ja etsimällä teknologisia ratkaisuja hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi.

4. Tehtävät

4.1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Kunta vastaa asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä niissä asioissa, jotka liittyvät kunnan omiin lakisääteisiin tehtäviin – kuten varhaiskasvatukseen, opetukseen, liikuntaan, kulttuuriin, ympäristöön ja kaavoitukseen.

Kunnan on:

- asetettava tavoitteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi osana kuntastrategiaa
- arvioitava päätöksensä vaikutukset eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen
- tehtävä yhteistyötä eri toimialojen kesken (esim. sivistys, tekninen toimi, kulttuuri)
- nimettävä vastuuhenkilö tai -taho HYTE-työlle
- seurattava asukkaiden elinoloja ja hyvinvointia alueittain ja väestöryhmittäin
- raportoitava vuosittain valtuustolle ja laadittava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja –suunnitelma
- toimitettava hyvinvointikertomus hyvinvointialueelle ja julkaistava se verkossa
- Lisäksi kunnan on tehtävä yhteistyötä:
  - hyvinvointialueen kanssa
  - muiden viranomaisten, järjestöjen, yritysten ja yhteisöjen kanssa

Kunnan on lisäksi erityisesti tuettava järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. HYTE-kerroin (valtionosuuksien hyvinvointia ja terveyttä edistävä osa) muodostuu kunnan toiminnan kokonaislaadun, rakenteiden ja pitkäjänteisen kehittämisen arvioinnista, joita kuvataan mm.

TEA-viisarin avulla. Se ei ole suoriteperusteinen rahoitusmalli, jossa jokin yksittäinen toimenpide tuottaa tietyn määrän rahaa.

4.2. Osallisuus

Kunnilla onkin käytössään monia keinoja asukkaiden osallisuuden edistämiseen – osa on lakisääteisiä osallistumisoikeuksia, ja osa on kuntien itsensä kehittämiä vapaaehtoisia käytäntöjä. Kaikessa korostuu avoin viestintä ja vuorovaikutus, jotta kuntalaisille tarjotaan erilaisia tapoja tulla kuulluiksi ja vaikuttaa.

Seuraavassa on eritelty keskeiset osa-alueet, toimenpiteet ja käytännöt, jotka voidaan lukea kuuluvaksi kunnan osallisuustyöhön sekä niiden taustalla oleva lainsäädäntö ja ohjeistus.

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet: Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunnanvaltuuston tulee huolehtia, että tarjolla on monipuolisia ja vaikuttavia tapoja osallistua. Kuntalaki luettelee useita esimerkkejä tavoista, joilla osallistumista voi edistää, mm. keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, mielipidekyselyt, kuntalaisraadit, asiakaskyselyt, palvelunkäyttäjien edustajien ottaminen mukaan valmisteluun, osallistuva budjetointi, yhteissuunnittelu järjestöjen kanssa, omaehtoisen toiminnan tukeminen sekä uusien osallistumuotojen kehittäminen. Nämä esimerkit antavat kunnille suuntaviivoja, mutta kunnat voivat soveltaa ja laajentaa keinoja vapaasti paikallisiin tarpeisiin.

Aloiteoikeus: Jokaisella kunnan asukkaalla on oikeus tehdä kuntalaisaloite kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Kuntalaisaloite on virallinen esitys, jonka voi jättää esimerkiksi kunnan verkkopalvelussa. Kunnan on tiedotettava aloitteista ja käsiteltävä ne tietyssä ajassa. Aloiteoikeus on keskeinen suoran osallistumisen muoto: se antaa yksittäiselle kuntalaiselle mahdollisuuden tuoda asia päätöksentekoon.

Kunnallinen kansanäänestys: Kunta voi järjestää neuvoo-antavan kansanäänestyksen asukkailleen tärkeistä asioista (24 §). Lisäksi 5 % kunnan äänioikeutetuista asukkaista voi tehdä kansanäänestysaloitteen jonkin asian saattamiseksi äänestykseen (25 §). Vaikka kansanäänestykset ovat harvinaisia, ne ovat tärkeä osallistumisen väline erityisesti suurissa, periaatteellisissa kysymyksissä.

Vaikuttamistoimielimet: Kuntalain muutokset (voimassa 2017 alkaen) toivat velvoitteen perustaa erityiset vaikuttamistoimielimet:

Nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä on asetettava turvaamaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kunnassa. Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen suunnitteluun ja päätösten valmisteluun erityisesti lapsia ja nuoria koskevissa asioissa. Myös nuorisolaki (1285/2016) 24 § edellyttää, että nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa.

Vanhusneuvosto on perustettava ikääntyneen väestön vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi. Vanhusneuvoston tulee voida osallistua ja tulla kuulluksi kunnan toiminnassa asioissa, jotka vaikuttavat ikäihmisten hyvinvointiin, terveyteen, asumiseen, liikkumiseen ja palveluihin. Myös ikääntyvästä väestöstä annetussa laissa (980/2012, muut. 604/2022) korostetaan vanhusneuvoston osallisuutta mm. ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmien valmistelussa.

Vammaisneuvosto on perustettava vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien takaamiseksi. Vammaisneuvostossa tulee olla edustettuna vammaisia henkilöitä, heidän omaisiaan ja heitä edustavia järjestöjä. Neuvosto otetaan mukaan käsittelemään asioita, joilla on merkitystä vammaisten arjelle, esteettömyydelle, palveluille ja osallisuudelle.

Viestintä: Kunnan on tiedotettava toiminnastaan avoimesti ja monikanavaisesti. Tämä pykälä kytkeytyy osallisuustyöhön siten, että ilman avointa viestintää kuntalaisten on vaikea osallistua. Lain mukaan kuntien tulee jakaa tietoa päätöksistä ja valmistelusta esimerkiksi verkkosivuilla, jotta asukkaat voivat muodostaa mielipiteensä ja vaikuttaa ajoissa. Käytännössä kunnat ylläpitävät "Osallistu ja vaikuta" -sivuja, joilla listataan ajankohtaiset kaavahankkeet, kyselyt, palautekanavat, aloiteohjeet ja muut osallistumisen väylät.

Nuorisolaki (1285/2016): velvoittaa kuntia edistämään nuorten aktiivista kansalaisuutta ja kuulemista. Esimerkiksi nuorisolain 24 § mukaan nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa, mikä tukee nuorisovaltuustojen työtä.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta (980/2012): edellyttää, että kunnassa on suunnitelma ikääntyneiden tukemiseksi, ja vanhusneuvosto on otettava mukaan sen valmisteluun ja arviointiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö: Uudessa hyvinvointialuejärjestelmässä painotetaan asiakasosallisuutta. Hyvinvointialueista annettu laki (611/2021) vaatii alueille samat

vaikuttamistoimielimet ja yhteistyötä kuntien kanssa osallisuuden edistämiseksi. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluissa on omia säännöksiä asiakaspalautteen keräämisestä ja asiakasosallisuuden vahvistamisesta (esim. asiakasraadit ja kokemusasiantuntijat mainitaan monissa STM:n ja THL:n ohjeissa palveluiden kehittämisessä).

4.3. Valiokunnan tehtävät

Valtuusto päättää valiokunnan tehtävistä. Kuntalain 30 §:n mukaan tehtävien tulee olla pysyväisluonteisia.

Valiokunnan tehtävät

- Hyvinvointityön ohjaus
- Hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien käsittely
- Hyvinvointiraportoinnin seuranta
- Tiedolla johtaminen: tavoitteiden ja mittareiden (TEA, HYTE, paikalliset) käsittely
- Osallisuuden palvelukokonaisuuden ohjaus
- Osallisuusohjelman valmistelu ja seuranta
- Asukasosallisuuden kanavien kehittäminen
- Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon linjaukset
- Ennaltaehkäisevien palveluiden painopisteet
- Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät toimenpiteet

Valiokunnan toimivalta

Valiokunta käsittelee ja esittää kaupunginhallitukselle ja valtuustolle hyvinvointi- ja osallisuuskertomuksen.

4.4. Hyvinvointiteknologian ja koulutusyhteistyön hyödyntäminen

Tässä selvityksessä tuodaan esiin, että HYTE-työn onnistuminen edellyttää poikkihallinnollista otetta sekä strategista ohjausta, ja valiokunta nähdään keinona tuoda hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen poliittisen päätöksenteon ytimeen.

Hyvinvointiteknologian koulutuspolku voisi tukea tätä strategista suuntaa usealla tavalla.

Innovaatioiden tuominen strategiseen suunnitteluun: Uudet koulutus- ja tutkimusaloitteet tarjoavat tuoreita näkemyksiä ja evidenssiä siitä, miten teknologia voi parantaa hyvinvointia kustannusvaikuttavasti. Selvityksen arvoinen asia voisi olla Xamkin ja kaupungin yhteistyön tiivistäminen Savonlinnaan terveys- ja hyvinvointialan perustettavan osaamiskeskittymän menestyksellisessä järjestämisessä. Osaamiskeskittymä keskittyy juuri ennaltaehkäiseviin, vaikuttavuusperusteisiin malleihin ja kustannusvaikuttaviin hyvinvointipalveluihin. Tämä osoittaa, että kaupungin strateginen tavoite edistää HYTE-toimintaa saa vahvan tutkimus- ja kehityskumppanin. Valiokunta voi strategiaroolissaan hyödyntää osaamiskeskittymän tuottamaa tietoa esimerkiksi päätösten vaikutusten arvioinnissa eri väestöryhmien hyvinvointiin ja suositella perusteltuja toimenpiteitä uusimpaan tietoon pohjaten.

5. Organisointimalleja

5.1. Valiokunta toimielimenä

Kuntalain 30 §:n mukaan kunnassa on oltava valtuuston lisäksi kunnanhallitus ja tarkastuslautakunta. Valtuusto voi lisäksi asettaa:

1. kunnanhallituksen alaisena toimivia lautakuntia tai niiden sijasta valiokuntia hoitamaan pysyväisluonteisia tehtäviä;
2. johtokuntia liikelaitoksen tai tehtävän hoitamista varten;
3. jaostoja kunnanhallitukseen, lautakuntaan, valiokuntaan ja johtokuntaan.

Kunnanhallitus ja valtuuston päätöksen nojalla muukin toimielin voi asettaa toimikunnan määrätyn tehtävän hoitamista varten.

Lautakunnalla tarkoitetaan toimielintä, joka toimii kunnanhallituksen alaisena ja hoitaa niitä pysyväisluonteisia tehtäviä, joita valtuusto kunnan organisaatiosta sekä toimivallan jaosta ja tehtävistä päättäessään on sille antanut. Lautakunnan sijaan valtuusto voi asettaa valiokunnan, jonka ero lautakuntaan on sen kokoonpanossa. Lautakuntaan voidaan kuntalain 31.1 §:n 1 kohdan nojalla **kutsua valiokunnaksi, jos lautakunnan jäseniksi voidaan valtuuston päätöksen nojalla valita vain valtuutettuja ja varavaltuutettuja.**

5.2. Liittäminen olemassa olevan toimielimen tehtäviin

Kuntalain mukaan valtuustolla on laaja harkintavalta järjestää kunnan hallinto tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaikkia lakisääteisiä tehtäviä ei ole pakko hoitaa erillisessä toimielimessä, vaan ne voidaan liittää olemassa olevien toimielinten tehtäväkokonaisuuksiin.

Savonlinnassa hyvinvoinnin, terveyden edistämisen ja osallisuuden tehtäviä käsitellään jo nyt useissa toimielimissä osana niiden ydintehtäviä (esim. sivistys, vapaa-aika, tekninen toimi, hallintopalvelut).

Tehtävien liittäminen olemassa olevaan toimielimeen ei edellytä uuden toimielimen perustamista, uusia luottamushenkilöpaikkoja tai erillisiä kokousjärjestelyjä. Tämä vaihtoehto on hallinnollisesti kevyin ja kustannuksiltaan pienin, mikä voi olla perusteltua tilanteessa, jossa kunnan taloudellinen liikkumavara on rajallinen.

Useilla nykyisillä lautakunnilla on jo suora kytkentä hyvinvoinnin ja osallisuuden sisältöihin. Esimerkiksi sivistys- ja vapaa-aikapalveluihin liittyvät lautakunnat käsittelevät luontevasti lasten ja nuorten hyvinvointia, liikuntaa, kulttuuria ja osallisuutta. Näihin tehtäviin liittyvän poliittisen ohjauksen vahvistaminen voidaan toteuttaa ilman rakenteellista muutosta.

Erillisen valiokunnan perustaminen voi synnyttää epäselvyyttä vastuunjaosta suhteessa muihin toimielimiin. Liittämällä tehtävät olemassa olevaan toimielimeen voidaan vähentää riskiä päällekkäisestä ohjauksesta, valmistelusta ja raportoinnista.

Vaihtoehto soveltuu tilanteeseen, jossa halutaan ensin vahvistaa sisältöjä ja toimintatapoja ilman suurta organisatorista muutosta. Tämä voi toimia myös välivaiheena ennen mahdollisen erillisen valiokunnan perustamista myöhemmin.

5.3. Jaoston perustaminen olemassa olevaan toimielimeen

Kuntalain mukaan kunnanhallitus tai lautakunta voi asettaa jaoston hoitamaan rajattua tehtäväkokonaisuutta. Jaosto toimii emotoimielimen alaisuudessa ja sen toimivalta määritellään hallintosäännössä.

Jaostomalli sijoittuu hallinnollisesti olemassa olevan toimielimen ja erillisen valiokunnan väliin. Jaosto mahdollistaa sen, että hyvinvoinnin ja osallisuuden kysymyksiä käsitellään omassa poliittisessa

kokoonpanossaan, mutta ilman erillisen valiokunnan perustamiseen liittyviä rakenteellisia ja hallinnollisia vaikutuksia.

Jaostolle voidaan määritellä selkeä tehtäväkenttä, kuten:

- hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelu
- osallisuusohjelman seuranta
- vaikuttamistoimielinten asioiden käsittely
- HYTE-mittareiden ja raportoinnin seuranta

Tämä selkeyttää rooleja verrattuna tilanteeseen, jossa tehtävät ovat hajautuneet useisiin lautakuntiin.

Jaosto on rakenteena kevyempi ja helpommin muutettavissa kuin erillinen valiokunta. Jos toimintamalli osoittautuu toimivaksi ja tehtäväkenttä laajenee, jaosto voidaan myöhemmin korottaa valiokunnaksi.

Jaostoon voidaan nimetä jäseniä useista poliittisista ryhmistä ja eri toimialojen näkökulmia edustaen. Tämä tukee HYTE- ja osallisuustehtävien luonnetta, joka ylittää yksittäisten palvelualueiden rajat.

Jaostomallin rajoitteena on aseman alisteisuus emotoimielimelle, mikä voi heikentää sen strategista painoarvoa. Jaosto ei välttämättä näy ulospäin yhtä vahvana kumppanina hyvinvointialueelle. Toimivalta jää kapeammaksi kuin valiokunnalla, ellei sitä erikseen vahvisteta hallintosäännössä.

Tehtävien liittäminen olemassa olevaan toimielimeen on hallinnollisesti kevyin ja kustannustehokkain vaihtoehto, mutta se ei välttämättä vahvista riittävästi hyvinvoinnin ja osallisuuden strategista, poikkihallinnollista ohjausta. Jaostomalli tarjoaa tätä vahvemman, mutta edelleen joustavan ratkaisun. Erillinen valiokuntamalli puolestaan tuo näille tehtäville selkeimmän poliittisen vastuun, näkyvyyden ja strategisen painoarvon.

5.4. Tehtävien organisointi muissa kunnissa

Yleiskuva¹

---

¹ <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/lautakunnat-hyvinvoinnin-edistajina>.

Kunnan koko ja hallintorakenne vaikuttavat siihen, miten hyvinvointi- ja osallisuustehtävät on jaettu:

Pienet kunnat: Tyypillisesti yksi lautakunta hoitaa laajasti sivistys- ja vapaa-ajan palvelut sekä hyvinvoinnin edistämisen koordinoinnin. Kuten Vaalan esimerkki osoittaa, hyvinvointilautakunnan alaan voidaan sisällyttää kaikki varhaiskasvatuksesta kirjastoon. Tehtävät ovat integroituja: sama toimielin suunnittelee sekä koulutuspalveluita että vaikkapa ikäihmisten yhteisöllisyyden hankkeita. Tämä voi olla tehokasta, koska pienellä paikkakunnalla samat luottamushenkilöt näkevät ison kuvan. Toisaalta resurssit ovat rajalliset, joten lautakunta tukeutuu vahvasti kunnanjohtoon ja viranhaltijoihin strategisissa asioissa.

Vaalassa on hyvinvointilautakunta, elinvoimalautakunta ja tarkastuslautakunta. Hyvinvointilautakunnan toimialaan kuuluvat: varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukiokoulutus, vapaa sivistystyö, vapaa-aika-, nuoriso-, liikunta-, taide- ja kulttuuri-, kirjasto- ja työllistämispalvelut sekä paikallisen yhteisöllisyyden edistäminen.

Hyvinvointilautakunnan esittelijöinä toimivat hallintopalveluiden ja sivistyspalveluiden osastojohtajat omilla toimialoillaan.

Keskisuuret kunnat: Monilla keskisuurilla kaupungeilla (20 000–70 000 as.) on perustettu erillinen hyvinvointilautakunta, jonka vastuulle on koottu kaikki ei-sote-palvelut. Heinolan ja Mikkelin kaltaiset kaupungit ovat hyviä esimerkkejä: lautakunta kattaa laajasti kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyön, ja samalla sillä on erityinen rooli HYTE-asioiden yhteensovittajana. Näissä kunnissa lautakunta yleensä myös nimeää hyvinvointityöryhmän ja seuraa sen raportteja. Tehtävät painottuvat palveluiden järjestämiseen, mutta mukaan kuuluu myös strategista suunnittelua (hyvinvointiohjelmat, osallisuushankkeet)

Suuret kunnat ja kaupungit: Isoissa kaupungeissa organisaatio on usein hajautetumpi. Esimerkiksi Kuopiossa on erillinen hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, mutta koulutusasioilla on oma lautakuntansa – silti hyvinvoinnin lautakunnan alaisuudessa on iso joukko vapaa-ajan palveluja ja se toimii koko kaupungin HYTE-koordinaattorina. Joensuussa taas luotiin “hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen lautakunta” v. 2021, joka nimen mukaisesti keskittyy juuri HYTE- ja osallisuusasioihin poikkileikkaavasti, samalla kun sektorilautakunnat (esim. kasvatus- ja kaupunkirakenne) pitävät oman tonttinsa.

Kuopiossa on hyvinvoinnin edistämisen lautakunta. Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta vastaa liikunta, kulttuuri ja yhteisöpalvelujen vastuualueesta. Lautakunnassa on 11

jäsentä ja varajäsentä. Se toimii lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 §:n mukaisena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona, päättää museon toimintaa ohjaavista säännöistä, vastaa poikkihallinnollisesta ja monitoimijaisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöstä ja antaa vuosittaisen arvion lähidemokratian toteutumisesta ja kehittämisestä kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

Heinolassa toimii 5 lautakuntaa, mukaan lukien hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, jossa on 9 jäsentä ja varajäsentä. Lautakunta vastaa muun muassa hyvinvoinnin edistämisen tehtävistä, kirjasto- ja liikuntapalveluista, museotoiminnasta ja maahanmuutto- ja kotouttamispalveluista sekä toimii ehkäisevän päihdetyön vastaavana toimielimenä.

Esittelijänä toimii hyvinvointijohtaja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päätökset voidaan tehdä myös lautakuntavalmistelun ulkopuolella.

Lahdessa konsernihallinto toimii kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan alaisuudessa. Konsernihallinnossa toimii osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto, joka

1. vastaa kaupungin hyvinvoinnin tilan selvittämisestä ja seurannasta
2. vastaa hyvinvointikertomuksen valmistelusta
3. vastaa kuntalaisten osallisuuden kehittämisestä ja seurannasta
4. edistää kaupungin vuorovaikutteista ja asiakaslähtöistä toimintaa sekä yhteisöllisyyttä
5. päättää määrärahojensa puitteissa järjestöjen ja yhdistysten toiminta-avustuksista hyvinvoinnin-, terveyden edistämisen ja osallisuuden lisäämisen käyttötarkoituksiin
6. osallistuu talousarvion ja -suunnitelman laatimiseen ja toimenpiteiden
7. toteutumisen arviointiin toiminta-alueensa osalta
8. toimii ehkäisevän työn lain edellyttämänä toimielimenä
9. vastaa vanhusneuvoston, vammaisneuvoston ja veteraaniasiain neuvottelukunnan työskentelystä
10. päättää aluejohtokunnan esittelijän määräämisestä.

Jaoston puheenjohtajana toimii kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja jäseninä kaupunginhallituksen I ja II varapuheenjohtaja, sivistys-, liikunta- ja kulttuuri- sekä teknisen

ja ympäristölautakuntien puheenjohtajat.

5.5. Resursointi

Savonlinnan kaupungin tyypillinen jäsenmäärä toimielimissä on 11 jäsentä ja 11 henkilökohtaista varajäsentä.

Lähtökohtaisesti nyt selvityksen kohteena olevan valiokunnan tehtävissä ei ole mitään sellaista, jonka perusteella olisi syytä poikkeamiseen 11 jäsenestä.

Valiokunnan toiminta edellyttää mm. seuraavia toimintoja.

- Esittelijän tehtävä
- Esityslista-asioiden valmistelija
- Pöytäkirjanpitäjä, sihteeri: juoksevat asiat, lista-asioiden avustavat valmistelutehtävät
- HYTE-asioiden käytännön tehtävät
- Osallisuuden käytännön tehtävät

Valiokunnan tehtäväalan toteuttaminen edellyttää arviolta (1–1,5) lisä htv työpanoksen.² Tehtävistä esittelijä ja valmistelija edellyttävät virkasuhdetta.

Hyvinvointi- ja osallisuusvaliokunnan toiminnalliset edellytykset liittyvät sekä henkilöstöresursseihin että selkeään organisatoriseen sijoittumiseen. Valiokunnan tehtäväkenttä kattaa muun muassa esittelijän tehtävän, esityslistojen valmistelun, pöytäkirjanpidon ja sihteerityön sekä käytännön hyvinvointia ja osallisuutta edistävät tehtävät. Lisäksi valiokunnan toiminnan toteuttaminen vaatii arviolta yhden lisähenkilötyövuoden panoksen, erityisesti virkasuhteisen esittelijän ja valmistelijan osalta.

Hyvinvointiteknologian koulutuspolun ja siihen liittyvän osaamiskeskittymän käynnistyminen Savonlinnassa tuo uusia resursseja HYTE-työhön. Osa valiokunnan tarvitsemasta asiantuntijatyöstä ja kehittämishankkeista voidaan toteuttaa yhteistyössä Xamkin kanssa, mikä keventää kunnan omaa työmäärää ja taloudellista panostusta. Samalla valiokunnan työssä on tarpeen huomioida

---

² Kun ei perusteta erillistä tulosaluetta tehtäviä hoitamaan.

korkeakouluysteistyön koordinoiti esimerkiksi nimeämällä vastuuhenkilö tai varmistamalla, että valiokunnan valmistelu- ja sihteeritehtävissä on resursoitu aikaa yhteistyölle.

Organisatorisesti on tärkeää arvioida, onko hyvinvointi- ja osallisuusvaliokunnalla tarvetta omalle toimialalle vai voiko se sijoittua johonkin jo olemassa olevaan toimialaan tai tulosalueeseen. Koska valiokunnan tehtävät ovat luonteeltaan poikkihallinnollisia ja liittyvät keskeisesti kaupungin strategiseen kehittämiseen, olisi perusteltua harkita toiminnan sijoittamista keskushallinnon hallintopalveluiden vastuualueeseen. Näin varmistetaan riittävä tuki, koordinaatio ja yhteys kaupungin johdon sekä muiden toimialojen välillä. Keskushallinto mahdollistaa myös tehokkaamman resurssien käytön ja tiedonkulun, mikä tukee valiokunnan tavoitteita edistää hyvinvointia ja osallisuutta koko kaupungin tasolla.

Yhteenvedon voidaan todeta, että hyvinvointi- ja osallisuusvaliokunnan toiminta edellyttää selkeitä henkilöstöresursseja ja organisatorista asemaa. Sijoittaminen keskushallinnon hallintopalveluihin tukisi valiokunnan vaikuttavuutta ja mahdollistaisi poikkihallinnollisen yhteistyön, mikä olisi Savonlinnan kaupungin kokonaisedun mukaista.

Lisäksi on huomioitava, että valiokunnan toiminnan sijoittuminen tulee arvioida kokonaisuutena. Tämän vuoksi mahdolliset muutokset organisaatiossa olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa osana organisaatio- ja hallintosäätöuudistusta. Näin varmistetaan, että uusi valiokunta integroidaan saumattomasti kaupungin rakenteisiin ja toimintatapoihin.

6. Taloudellinen mallinnus

Valiokunnan toiminnan talousarvio voisi näyttää (toimintakulut) seuraavanlaiselta:

Vaihtoehto A: uusi valiokunta ja toiminta sisältyy olemassa olevaan hallintokuntaan.

Toimintatuotot	€
Toimintakulut	

Vakin. henkilöstön palkat ja sivukulut (1-1,5 htv * 70.000€)	70 000 - 90 000
Henkilöstön kokouspalkkiot (10*100)	1 000
Luottamushenkilöiden kokouspalkkiot	11 000
ICT-palvelut	20 000
Hyte-toimenpidekulut ³	x
Asiantuntijapalvelut	10 000
Sekalaiset palvelujen ostot	5 000
Sis. vuokrat	2 000
Kaikki yhteensä	139 000

Vaihtoehto B: Uusi valiokunta ja uusi keskushallinnon vastuualue

Toimintatuotot	€
Toimintakulut	
Vakin. henkilöstön palkat ja sivukulut (3 htv * 70.000€) ⁴	210 000
Henkilöstön kokouspalkkiot (10*100)	1 000
Luottamushenkilöiden kokouspalkkiot	11 000
ICT-palvelut	25 000
Hyte-toimenpidekulut ⁵	x
Asiantuntijapalvelut	10 000
Sekalaiset palvelujen ostot	5 000
Sis. vuokrat	5 000
Kaikki yhteensä	269 000

Laskelmissa ei arvioida välillisiä kustannuksia, kuten valiokunnan toiminnan

³ Lisääntynyt toiminnallisuus; uudet hankkeet tai toimenpiteet HYTE- ja osallisuuskentällä.

⁴ Arviossa lähdetty 3 HTV:n henkilöstön osalta sisältäen esittelijän.

⁵ Lisääntynyt toiminnallisuus; uudet hankkeet tai toimenpiteet HYTE- ja osallisuuskentällä.

mahdollisesti käynnistämiä uusia hankkeita tai toimenpiteitä HYTE- ja osallisuuskentällä (jotka voisivat vaatia erillistä rahoitusta).

7. Valiokuntamallin vaikutuksenarviointi

7.1. SWOT

Vahvuudet

- Strateginen ohjaus vahvistuu: Valiokunta tuo HYTE- ja osallisuustehtävät poliittisen päätöksenteon ytimeen.
- Parantaa HYTE-kerroin- ja TEAviisari-tuloksia: Selkeä rakenne tukee prosessi-indikaattoreita (johtaminen, osallisuus, seuranta).
- Poikkihallinnollisuus konkretisoituu: Valiokunta kokoaa eri toimialat ja vaikuttamistoimielimet yhteen.
- Vastaa lakisääteisiin vaatimuksiin: Toimielin voidaan nimetä ehkäisevän päihdetyön vastuulliseksi toimielimeksi.
- Kuntalaisten osallisuus vahvistuu: Valiokunta voi kehittää osallistumismuotoja ja seurata niiden vaikuttavuutta.

Heikkoudet

- Lisäresurssitarve: Valiokunnan valmistelu ja sihteeripalvelut vaativat henkilöstöpanosta (arvio 1–3 htv).
- Rakenne voi jäädä irralliseksi: Jos valiokunnan ja toimialojen välinen yhteistyö ei toimi, vaikutus jää heikoksi.
- Päällekkäisyys muiden ryhmien kanssa: Hyvinvointityöryhmän ja valiokunnan roolit on määriteltävä selkeästi.

Mahdollisuudet

- Valtionosuuden kasvu: HYTE-kerroin voi tuoda lisärahoitusta, jos prosessit ja rakenteet ovat kunnossa.
- Kuntastrategian toimeenpanon tuki: Valiokunta voi varmistaa, että strategiset hyvinvointitavoitteet toteutuvat.

- Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa: Valiokunta voi toimia kaupungin neuvottelukumppanina ja seurata yhteisiä tavoitteita.
- Kuntalaisten luottamuksen vahvistaminen: Avoin ja osallistava valiokuntatyö voi lisätä demokratian kokemusta.

Uhat

- Poliittinen sitoutumattomuus: Ilman riittävää poliittista tukea valiokunta voi jäädä muodolliseksi.
- Resurssien hajautuminen: Uusi rakenne voi hajottaa nykyisiä toimivia käytäntöjä, jos integraatio epäonnistuu.
- Muuttuva lainsäädäntö: Tulevat muutokset valtiosuoksissa tai HYTE-kertoimen painotuksissa voivat vaikuttaa perusteluihin.
- Toiminnan byrokratisoituminen: Liiallinen hallinnollinen kuormitus voi hidastaa päätöksentekoa ja toimeenpanoa.

7.2. Vaikutukset HYTE-kertoimeen

HYTE-kerroin perustuu indikaattoreihin, joista valtaosa on prosessi-indikaattoreita. Selkeä ja vahva poliittinen rakenne parantaa erityisesti seuraavia mittareita:

- Johtaminen (roolit ja vastuut): Kun kunnassa on selkeästi määritelty poliittinen rakenne, johtamisen prosessit tehostuvat. Roolien ja vastuiden selkeys mahdollistaa sen, että hyvinvointityön eteneminen ei jää epäselväksi, vaan jokainen tietää tehtävänsä ja vastualueensa. Tämä edistää suunnitelmallisuutta ja vähentää päällekkäisyyksiä sekä parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Hyvin johdettu organisaatio pystyy reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin, mikä on erityisen tärkeää HYTE-kerrointa arvioitaessa.
- Osallisuus (kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet): Poliittinen rakenne mahdollistaa kuntalaisten osallistumisen päätöksentekoon ja hyvinvointityöhön. Osallisuuden vahvistaminen lisää demokratian kokemusta ja sitouttaa asukkaat yhteisiin tavoitteisiin. Kun kuntalaiset pääsevät vaikuttamaan esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmiin tai palveluiden kehittämiseen, heidän tarpeensa ja

näkemyksensä huomioidaan aidosti. Tämä näkyy HYTE-kertoimen prosessi-indikaattoreissa positiivisena kehityksenä.

- Seuranta ja arviointi (hyvinvointiraportointi): Systemaattinen seurantatyö ja säännöllinen raportointi ovat tärkeitä HYTE-kertoimen näkökulmasta. Poliittinen rakenne takaa, että hyvinvointityön tuloksia seurataan ja arvioidaan johdonmukaisesti. Hyvinvointiraporttien avulla voidaan tunnistaa kehityskohteita, asettaa uusia tavoitteita ja osoittaa toiminnan vaikuttavuutta. Tämä lisää kunnan kykyä perustella valtionosuusrahoituksen tarvetta ja osoittaa aktiivista kehittämistyötä.
- Poikkihallinnollisuus: HYTE-kertoimen kannalta on olennaista, että hyvinvointityö ei jää yksittäisen toimialan vastuulle, vaan siihen osallistuvat kaikki kunnan hallinnonalat. Poliittinen rakenne tukee poikkihallinnollista yhteistyötä, jolloin eri sektorit työskentelevät yhdessä yhteisten tavoitteiden eteen. Tämä mahdollistaa resurssien tehokkaamman käytön ja kokonaisvaltaisemman hyvinvoinnin edistämisen.

Kaikki nämä ovat HYTE-kertoimessa keskeisiä prosessi-indikaattoreita, jotka mittaavat kunnan kykyä kehittää, toteuttaa ja seurata hyvinvointityötä järjestelmällisesti. Jos nämä osa-alueet ovat kunnossa, kunta voi saada lisärahoitusta HYTE-kertoimen perusteella. Tämä kannustaa kuntaa panostamaan rakenteisiin ja toimintatapoihin, jotka tukevat asukkaiden hyvinvointia pitkällä aikavälillä.

Johtopäätöksenä voi todeta, että valiokunnalla on selvästi positiivinen vaikutus Savonlinnan HYTE-kertoimeen. Valiokunnan perustaminen vahvistaa kunnan kykyä toteuttaa hyvinvointityötä suunnitelmallisesti, osallistavasti ja monialaisesti. Samalla se tukee kunnan strategisia tavoitteita, lisää kuntalaisten luottamusta ja parantaa mahdollisuuksia saada valtionosuuden lisärahoitusta.

7.3. Vaikutukset TEA-viisariin

TEA-viisari arvioi kuntaa seitsemän ulottuvuuden kautta, joista jokainen mittaa kunnan kykyä edistää terveyttä ja hyvinvointia suunnitelmallisesti ja vaikuttavasti. Poliittisen rakenteen perustaminen, kuten hyvinvointivaliokunta, tuo selkeyttä ja voimaa kunnan strategiseen johtamiseen. Tämä näkyy erityisesti seuraavilla TEA-viisarin osa-alueilla:

- Sitoutuminen ja strateginen ohjaus: Kunnan poliittinen rakenne mahdollistaa, että hyvinvointityö on osa kunnan strategisia tavoitteita ja päätöksentekoa. Valiokunta toimii moottorina, joka varmistaa, että terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ei jää irralliseksi vaan nivoutuu osaksi koko kunnan toimintaa. Tämä lisää johdonmukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä, jolloin asetetut tavoitteet eivät jää vain paperille, vaan ne viedään käytäntöön.
- Johtaminen ja rakenteet: Selkeä poliittinen rakenne, kuten valiokunta, tehostaa johtamista ja vastuunjakoa. Kun roolit ja vastuut on määritelty, päätöksenteko nopeutuu ja toimeenpanon laatu paranee. Valiokunta ohjaa hyvinvointityötä systemaattisesti ja varmistaa, että kaikki toimialat ovat mukana yhteisessä työssä. Näin kunta pystyy vastaamaan erilaisiin hyvinvoinnin haasteisiin ketterästi ja tehokkaasti.
- Seuranta ja tarveanalyysi: Valiokunnan perustaminen mahdollistaa säännöllisen hyvinvointityön seurannan sekä tarveanalyysin kehittämisen. Valiokunta voi koordinoida hyvinvointiraporttien laadintaa, tunnistaa kehityskohteita ja asettaa uusia tavoitteita perustuen ajantasaiseen tietoon. Tämä parantaa kunnan kykyä osoittaa toiminnan vaikuttavuutta ja perustella rahoitustarpeita.
- Osallisuus (TEA-viisari korostaa väestön osallistumista): Poliittinen rakenne mahdollistaa kuntalaisten aidon osallistumisen hyvinvointityöhön. Valiokunta voi järjestää kuulemisia, työpajoja ja muita osallistavia tilaisuuksia, joissa asukkaat voivat tuoda esiin omia näkemyksiään ja tarpeitaan. Tämä lisää demokratian kokemusta ja sitouttaa asukkaat yhteisiin tavoitteisiin, mikä näkyy TEA-viisarin osallisuusindikaattoreissa myönteisenä kehityksenä.
- Yhteiset käytännöt (poikkihallinnollinen työ): Valiokunta edistää poikkihallinnollista yhteistyötä, jolloin eri toimialat työskentelevät yhdessä hyvinvoinnin eteen. Tämä mahdollistaa resurssien tehokkaamman käytön ja kokonaisvaltaisemman hyvinvoinnin edistämisen. Kun kaikki kunnan hallinnonalat ovat mukana, voidaan kehittää yhteisiä toimintamalleja ja varmistaa, että hyvinvointityö ulottuu laajasti koko kuntaan.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että valiokunnan perustaminen kohentaa suoraan TEA-viisarin tuloksia. Valiokunta tuo hyvinvointi- ja osallisuustyöhön selkeää johtamista, suunnitelmallisuutta, resursointia ja seurantaa. Tämän ansiosta kunta toimii kuin hyvin öljytty koneisto, jossa jokainen osa tukee toista ja yhteinen päämäärä on kirkkaana mielessä. Sananlaskun mukaan: "Yhdessä tehden syntyy tulosta" – vahva poliittinen rakenne takaa, että Savonlinnan hyvinvointityö on vaikuttavaa, laadukasta ja kestävää.

Lisäksi valiokunta voi toimia linkkinä kunnan ja hyvinvointialueen välillä, edistää kumppanuuksia ja varmistaa, että sovitut toimenpiteet toteutuvat. Tämä on erityisen tärkeää nykyisessä tilanteessa, jossa kunnan hyvinvointityön vaikuttavuus ja rahoitus ovat entistä enemmän sidoksissa selkeisiin prosesseihin, raportointiin ja tuloksiin. Valiokunnan rooli on varmistaa, että nämä tavoitteet eivät jää pelkiksi puheiksi vaan muuttuvat konkreettisiksi teoiksi, jotka näkyvät kuntalaisten arjessa ja hyvinvoinnissa.

7.4. Kuntalain 1.2 §:n vaikutuksenarviointi

Kuntalain 1.2 § korostaa kunnan velvollisuutta edistää asukkaiden hyvinvointia ja osallistumista sekä ottaa huomioon päätösten vaikutukset näihin tavoitteisiin. Valiokunnan perustaminen tukee lain tarkoitusta vahvistamalla rakenteita, jotka mahdollistavat entistä systemaattisemman hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen. Kuntalain näkökulmasta valiokunta voisi tuoda päätöksentekoon läpinäkyvyyttä ja selkeyttä sekä varmistaa, että asukkaiden ääni kuuluu suunnitelmallisesti ja vaikutukset arvioidaan laaja-alaisesti ennen päätöksiä. Näin kunta täyttää lain asettamat vaatimukset vaikuttavuuden, osallisuuden ja hyvinvoinnin suhteen.

7.5. Valiokunnan perustamista puoltavat seikat

Kaupungin strateginen ote hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen vahvistuisi – valiokunta toimisi "moottorina", joka pitää hyvinvointitavoitteet ja kuntalaisten osallistumisen fokuksessa päätöksenteossa

Kunnan on helpompi täyttää lakisääteiset tehtävänsä HYTE-työssä ja osallisuuden edistämässä, kun on nimetty vastuullinen toimielin. Erityisesti ehkäisevän päihdetyön, nuorisovaltuuston, vanhus- ja vammaisneuvostojen ym. lakisääteisten vaikuttamistoimielinten asiat saavat luontevan käsittelypaikan valiokunnassa.

Hyvinvointialueyhteistyö jäntevöityisi: valiokunnan jäsenet voisivat olla kaupungin edustajia vuotuisissa hyvinvointialue–kunta -neuvotteluissa ja valiokunta voisi seurata, että sovitut toimet myös toteutuvat. Tämä on tärkeää, koska vuoden 2025 tiedoissa lähes kaikki kunnat olivat osallistuneet hyvinvointialueiden kanssa neuvotteluihin, mutta esim. yhteisten tavoitteiden mittareista sopiminen laahasi vielä (vain ~62 %:ssa neuvotteluista). Valiokunta voisi painottaa näitä kumppanuuksia.⁶

Kuntalaisten saama hyöty: Lopulta tavoitteena on parantaa savonlinnalaisten terveyttä, hyvinvointia ja osallisuuden kokemuksia. Valiokunnan kautta nämä teemat saavat näkyvyyttä ja resursseja. Esimerkiksi valiokunta voisi käynnistää ohjelman lasten ja nuorten liikunnan lisäämiseksi tai koordinoida järjestöavustuksia vaikuttavampiin kohteisiin – ja seurata näiden vaikutuksia. Kuten HYTE-kertoimen tulosindikaattoreille asetettu periaate kuuluu: kunta pystyy toiminnallaan aikaansaamaan mitattavia parannuksia. Valiokunnan tehtävä on varmistaa, että Savonlinnan hyvinvointityö on juuri tällaista vaikuttavaa ja laadukasta toimintaa.

7.6. Valiokunnan perustamatta jättämistä puoltavat seikat

Uuden valiokunnan perustaminen lisää kunnan hallinnollisia rakenteita, kokousmenettelyjä ja valmistelutyötä. Vaikka valiokunnan toiminnan taloudelliset vaikutukset ovat suhteellisen rajalliset, ne eivät ole täysin kustannusneutraaleja. Tehtävien hoitaminen olemassa olevien toimielinten tai jaoston kautta voi olla hallinnollisesti kevyempi ja kustannustehokkaampi ratkaisu, erityisesti tilanteessa, jossa kunnan taloudellinen liikkumavara on rajallinen ja henkilöstöresurssien kohdentamiseen kohdistuu paineita.

Savonlinnassa hyvinvoinnin, terveyden edistämisen ja osallisuuden tehtäviä hoidetaan jo nyt osana useiden toimialojen ja toimielinten perustehtäviä. Esimerkiksi sivistys- ja vapaa-aikapalvelut, kulttuuri- ja liikuntapalvelut sekä tekninen toimi vaikuttavat suoraan asukkaiden hyvinvointiin ja elinympäristöön. Tehtävien liittäminen olemassa olevaan toimielimeen mahdollistaa nykyisten rakenteiden ja osaamisen hyödyntämisen ilman erillistä organisatorista muutosta.

Erillisen valiokunnan perustaminen voi lisätä riskiä toimivallan ja vastuunjaon epäselvyydestä suhteessa muihin lautakuntiin, kaupunginhallitukseen ja lakisääteiseen hyvinvointityöryhmään. Mikäli valiokunnan, toimialojen ja asiantuntijaryhmien roolit eivät ole täysin selkeästi määriteltyjä, voi syntyä

---

⁶ kuntaliitto.fi.

päällekkäistä valmistelua, raportointia ja ohjausta. Tämä voi heikentää toiminnan tehokkuutta ja hidastaa päätöksentekoa.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen edellyttää usein ketteriä toimintatapoja, kokeiluja ja tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Erillinen valiokunta voi lisätä hallinnollista käsittelyä ja muodollisuutta, mikä saattaa etäännyttää päätöksentekoa käytännön toiminnasta. On olemassa riski, että painopiste siirtyy raportointiin ja rakenteisiin itse vaikuttavan toiminnan sijaan.

Valiokuntamalli edellyttää toimiakseen riittävää poliittista sitoutumista ja aktiivista roolia päätöksenteossa. Mikäli valiokunnan asema jää epäselväksi tai sen käsittelemät asiat eivät aidosti ohjaa kaupungin strategisia linjauksia, valiokunta voi jäädä luonteeltaan neuvoa-antavaksi tai muodolliseksi rakenteeksi. Tällöin valiokunnan tuoma lisäarvo suhteessa nykyisiin rakenteisiin jäisi rajalliseksi.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden poliittista ohjausta voidaan vahvistaa myös asteittain, esimerkiksi selkeyttämällä olemassa olevien toimielinten tehtäviä tai perustamalla jaosto rajattua tehtäväkokonaisuutta varten. Tämä mahdollistaa toimintamallien testaamisen ja kehittämisen ennen mahdollisia laajempia rakenteellisia muutoksia. Valiokunnan perustaminen voidaan nähdä myös myöhempänä kehitysaskelena, jos kevyemmät mallit eivät tuota toivottuja tuloksia.

Valiokunnan perustamatta jättäminen voidaan perustella hallinnon keventämisellä, kustannustehokkuudella, nykyisten rakenteiden hyödyntämisellä sekä sillä, että hyvinvoinnin ja osallisuuden tehtäviä voidaan vahvistaa myös olemassa olevien toimielinten tai jaostomallin kautta ilman uuden toimielimen perustamista.

Laati

Markus Hämäläinen
hallintojohtaja

Pinja Rahikainen
hyvinvointi- ja osallisuussuunnittelija